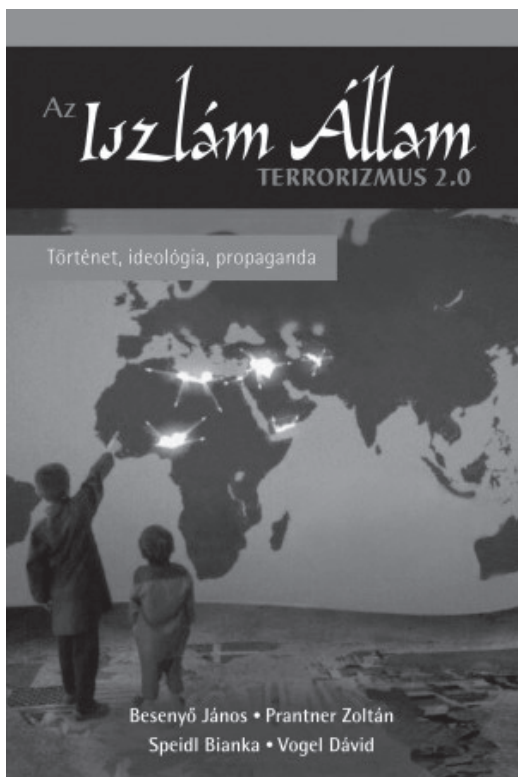

AZ ISZLÁM ÁLLAM MINT TERRORIZMUS 2.0

A. GERCELY ANDRÁS

Egyre ritkábban és mindegyre keservesebben érzékeli a világ (európai vagy euro-amerikai) java része, hogy történelmi, keresztényi vagy ószövetségi megbocsátás ide, hívőközösségi vagy együttélő tolerancia amoda, a párizsi vagy brüsszeli, isztambuli vagy madridi merényletek árnyékában fokozatosan lehetetlen lesz immár harag és türelmetlenség nélkül gondolni az arab terrorizmus fanatikusabb ágára és államára, világbékét felszámoló fenyegetéseire, másként fogalmazva az Iszlám Állam jelenségére. Ha nem napi hírek vagy félelmes fenyegetések, akkor maga a jelenség megszületése, erőpotenciáljának kihívóvá válása és a mindennapi félelmes-ségének elfogadhatatlansága szükségképpen hívja elő magát a megérthető választ, avagy legalább a kérdésfeltevés időszerűségét: hogyan is lett az államideológiák, történetfilozófiák és propaganda-szertartások permanens világában tűrhetetlenné, pusztítóvá maga az államasult terrorizmus, avagy egy terrorfenyegetettségi állapot problematikája. A kérdésre adandó napi válaszok és teoretikus reflexiók igénye ezért még fokozottabban hasít a közérzetünket meghatározó közgondolkodásba vagy az értelmezőközösségi érzékenységbe. Az Iszlám Állam világpolitikai szintű rémtettei és a máig áttekinthető világtörténelemben eddig páratlan katonai, gazdasági, ideológiai és politikai térhódítása a permanens fenyegetettség közállapotait hozta létre. Ez a (mára nyugodtan kimondható már) történelmi léptékű államhatalom a napi hírhozamban akkor is főszerepet kap, ha maga a terrorszervezet térhódítása nemcsak híveket, hanem ellenfeleket és ellenségeket termel ki. Ez az (idézőjeles) állam létének, históriájának története, ideológiája és mediatizálódott lélektani összehatása ma már olyan kérdés, mely meglepetéssel, az ismert alapszituációkhoz képest is meg-megújított verziókkal rémiszti azt a világegészt, mely talán abban a hitben él, hogy mintegy ismeri-fölismeri ezt, mint jelenséget. Ám a média-főszereplővé vált „1.0”-s változatnak is új mutánsai fedezhetők fel mindenki számára, aki a terrorizmus történetében markáns arculatot váltó 2.0-s verzióval találkozik – mégis kevesen vallhatják őszintén, hogy mint jelenséget el tudják helyezni az Iszlámról mint világvallásról, a közel- és távol-keleti globális változásokról vagy a mindennapi brutalitásokról kialakult összképben. Ezt a globális és regionális, magát a történeti Európát és a Keletet is harsányan veszélyeztető agresszióközpontot teszi helyére és ad megértéséhez szükséges roppant részletes adalékokat az a kötet, mely a Honvéd

Besenyő János – Prantner Zoltán – Speidl Bianka – Vogel Dávid
Az Iszlám Állam. Terrorizmus 2.0.
Történet, ideológia, propaganda.

Kossuth Kiadó, Budapest, 2016., 256 oldal.

Vezérkar Tudományos Kutatóhely és a Kossuth Kiadó gondozásában most jelent meg Besenyő János – Prantner Zoltán – Speidl Bianka – Vogel Dávid munkájaként, *Az Iszlám Állam. Terrorizmus 2.0. Történet, ideológia, propaganda* címmel.¹ A könyv szakértői tanulmányok során elkészült összegzést /mindenesetre valódi nívómot!/ tartalmaz, betekintést nyújtva a világ meghatározó részét egyre intenzívebb fenyegetés alatt tartó „új állam” stratégiáiba, törekvéseibe, ideológiai és keletkezéstörténeti sajátosságaiba, a terrorsejtek alakulás- és változáshistóriájába, nem utolsósorban a közösségi médiahasználatra épülő lélektani manipulációjára, magamutogató fenyegetéseinek világpolitikai befolyásra szánt közléstechnikáiba.

A két és félszáz oldalas mű árnyalt ismertetése nemcsak meghaladja olvasói szakértelmünket, de talán méltatlanul visszafogott kell legyen ahhoz az információ-gazdagsághoz képest, amelyet a kötet felvonultat. Márpedig ennek rangját nemcsak Dr. Simicskó István honvédelmi miniszter előszava adja (5-7. oldal), hanem a mintegy nyolcvan oldalas történeti (11-98. old.), ötven oldalas ideológiai (99-155. old.) és negyven oldalnyi manipuláció-szerkezeti áttekintés (156-196. old.), melyek a mellékletekkel (jegyzetekkel, zárszóval, bőséges felhasznált irodalommal, név- és tárgymutatóval) teszik teljessé a terrrorszervezet széles ívű bemutatását, hatásának és problematikájának változatait.

A három nagyobb tematikai egység megannyi „üzenetét” igen problematikus lenne mintegy kiemelni-kihangosítani a szöveg-egészből, így ezeknek inkább csak érintőleges földidézésre törekedhetek. Az egyik első kérdés rögtön az elnevezés, a kötetben mindvégig idézőjelbe tett „Iszlám Állam” fogalma, mely nemcsak történeti ívet, keletkezés-históriát vizualizál, hanem talán magát a nemzetközi vagy világpolitikában megnevezhető helyet is, a katonai-gazdasági-pszichológiai és humanitárius hadviselési kihívást is jól jelzi. Hisz a nemzetközi politika, az államok közötti ideológiai egyensúlyok, a világegész fennmaradásának feltételrendszere és eszköztára kap szinte „meghekkelt” ellenpontot a terrrorszervezet világképéhez illeszkedő ideológia, önértelmezés és önreprezentáció révén. Ezt a sajátos, az európai típusú államfogalom hagyományához korántsem alkalmazkodó, de mondhatnánk világállami célokkal hengegő hálózati rendszert épp oly nehéz a nemzetközi politika intézmény-egészebe illeszteni, mint ahogy eltér az Umma, a minden muszlimok összessége víziójától is. Magát a helyzetet és feladatot maga a magyar honvédelmi miniszter vezeti be ajánlásával: «Az elmúlt hónapok eseményei alapján bárki számára könnyen megállapítható, hogy az „Iszlám Állam” képviselte veszély a lokális közel-keleti keretből kilépve, immáron globálisan is érezteti hatásait. A világ különböző pontjain számos terroristacsoport esküdött neki hűséget, és követett el halálos áldozatokat követelő merényleteket a nevében. Ezek a rémtettek és következményeik komolyan érintik kontinensünket is, és ezzel kapcsolatos napjaink egyik legfőbb mindennapi krízishelyzete, a migrációs hullám, amely rendkívül komoly terheket rótt hazánkra is. Magyarország a nyugati világhoz csatlakozva elfogadhatatlannak tartja, hogy a tekintélyes területeket uraló szélsőségesek embertelen és civilizálatlan elképzeléseiket fegyverrel kényszerítsék rá másokra, a meggyőződésbeli különbségeket pedig elüldöztetéssel vagy halállal büntessék. Magyarország az alapvető emberi szabadságjogok helyreállításáért és egy demokratikus Közel-Kelet megteremtése érdekében csatlakozott az „Iszlám Állam” ellen szerveződött nemzetközi koalícióhoz, amelyben katonailag is kiveszi részét a feladatokból» (6-7. old.). Ugyanő adja vázlatát a kötetnek magát a megértés feladatát sugalló szavaival: «A könyv három tematikai egységben kínál válaszokat a fentebb vázolt kérdésekre. Az első fejezet vizsgálja az „Iszlám Állam” szervezet kialakulásának történetét, hadászati stratégiáját és nemzetközi jelenlétét. A második fejezet a terrrorszervezet ideológiájával, önértelmezésével, világképével foglalkozik, míg a harmadik fejezet az „Iszlám Állam” propagandagépezetét, pszichológiai hadviselésének elemeit mutatja be. A kötet katona, biztonságpolitikus és orientalista szerzői sok szempontú megközelítéssel járulnak hozzá, hogy a magyar olvasók naprakész és hiteles információt kapjanak erről a hosszú távú kihívást jelentő katonai, politikai és ideológiai jelenségről. Az „Iszlám Állam” elleni hatékony küzdelemhez, hazánk és Európa védelméhez is létfontosságú tisztában lennünk azzal, hogy milyen erővel, fegyverekkel, eszközökkel és képességekkel állunk szemben».

A recenzius ha kényszerül is a szöveg egészének intencióit meghallani, nem mindenképpen kell egyetértsen a bevezető szavak hazai „migránshelyzetre” vonatkozó összegzésével, de azzal mindenképp, hogy az európai és Európán túli fenyegetettség

nemigen kerülheti el bárki figyelmét, aki akár saját településén túli stratégiákra vagy dűlásokra odafigyel a legminimálisabb módon. Roppant mód fontossá vált, hogy historikus közelítést, a terrorizmus és a világcsendőri szerepek megosztottságát, nagyhatalmi játszmáit és agresszív tolokódásait ne csak érzékeljük, hanem értsük-értelmezzük is. «Az „Iszlám Állam” újdonság az eddig létezett terrorszervezetek hosszú sorában; államként lép fel, lokális terjeszkedést folytat, de a világ jelentős részét – jelenleg elsősorban Európát – átfogó ambíciói vannak. Földrészünk számára fenyegetést jelent, hiszen terrorsejtjei jelen vannak, és hatékonyan toboroznak új híveket a kontinensen» (u.o.). Mi több, nem csupán a kontinensen, hanem beláthatatlan további mezőkön is, s ha a miniszteri ajánlás historikus konnotációját hallgatjuk meg, evidenssé válik, mennyiben új, mennyire drámai és miképpen korszakos jelenség mindez. «Utalni szeretnék ezzel kapcsolatban a híres kínai hadvezér, Szun-ce (i. e. 544–496) találó gondolataira: „ha ismerjük az ellenséget és ismerjük magunkat is, akkor száz csatában sem jutunk veszedelembé.” E könyvet ajánlom mindazoknak, akik reális és mélyreható képet szeretnének kapni korunk egyik legnagyobb fenyegetéséről» (7. old.). Az ellenségkép pontosításához ezért izgalmas fejezet a keletkezéstörténet részletes rajzolata, az „intézménytörténet” árnyalt bemutatása is. «A terrorszervezet elődjét a jordániai Abú Muṣ’ab al-Zarqáwí alapította 1999-ben Dzsamá’at al-Tawḥíd wa’l-Dzsihád néven (Egyistenhit és Dzsihád Szervezete). Irak 2003-as amerikai vezetésű invázióját követően rövid idő alatt az egyik legaktívabb fegyveres csoporttá vált, és nemzetközi hírnevet szerzett magának a koalíciós erők ellen vívott harcával, valamint helyi civil áldozatokat is követelő öngyilkos merényleteivel. Felkeltették Uszáma bin Ládén érdeklődését is, akinek az alapvető véleménykülönbségek ellenére Zarqáwí 2004 októberében, nyolc hónapos tárgyalássorozatot követően hűséget esküdött. A hivatalos csatlakozást követően a szervezetet Tanzím Qá’idat al-Dzsihád fi Bilád al-Ráfidajn-ra (Mezopotámiai Dzsihádisták Szervezete) nevezték át, nem hivatalosan pedig „az iraki al-Kaida” néven utaltak rá éveken át. Az ideológiai különbségek és főleg az alkalmazott módszerek miatt elmélyülő ellentétek következtében al-Zarqáwí idővel megpróbált függetlenedni a nemzetközi al-Kaida hálózattól, és egy rivális szervezetet létrehozni. Ennek első lépéseként 2006 januárjában öt másik helyi felkelőcsoporttal egyesült, és létrehozta a Mudzsáhidín Súra Tanácsát. Törekvéseit azonban nem tudta valóra váltani, mivel 2006. június 7-én egy amerikai légitámadás során életét veszítette. /.../ Az új önelnevezés – al-Daúla al-Iszlámijja fi’l-‘Iráq al-Sám (DÁ’IS) – ugyanakkor hamarosan viták kereszttüzébe került, mivel a benne szereplő Levante (al-Sám) kifejezés nemcsak Szíriára, hanem a tágabb, Anatólia és Egyiptom között elterülő kelet-mediterrán térségre is vonatkozhat. Mindazok, akik ezt az ellentmondást fel akarták oldani, azok az „Iraki és Szíriai Iszlám Állam” kifejezést alkalmazták (al-Daúla al-Iszlámijja fi’l-‘Iráq wa’l-Szuríjja). Utóbbi használata ellen ugyanakkor ellenérvként hozták fel, hogy angol rövidítése megegyezett egy egyiptomi istennő nevével és egy női névvel. 2014. június 29-én a csoport az általánosabb „Iszlám Állam” nevet vette fel, amelyet napjainkban is használ, miután tekintélyes régiókat vont befolyása alá Irakban és Szíriában. Kikiáltották a kalifátust „Ibráhim kalifa” vezetése alatt, és felszólították

a muszlimokat arra, hogy világszerte fogadjanak hűséget az új államalakulatnak. A névválasztás és a kalifátus elképzelése azonban komoly felháborodást váltott ki világszerte. Az „Iszlám Állam” elnevezést az ENSZ, számos kormány és a legtöbb muszlim állam következetesen elveti. Helyette az arab nyelvű kritikusok továbbra is a DÁ'IS mozaikszót alkalmazzák. A terrorszervezet hívei azonban ezt több szempontból is elutasítják. Legfőbb érvük, hogy a rövidítésben nem jelenik meg az iszlám kifejezés. Emellett kiejtésében emlékeztet a „dáhísz” szóra, ami „aggodalmat keltőt” jelent, illetve a „da'sz” ígére, ami azt jelenti: „elnyomni”, „eltaposni” és „összezúzni” /.../ A terrorszervezet hanyatlásának a koalíciós erők visszavonulása vetett véget 2011 decemberében. 2012-ben az enyhébb biztonsági intézkedéseket, az elmélyülő síita–szunnita ellentéteket és a csoportra kifejtett gyengébb nyomást kihasználva újra aktivizálódott. A szíriai polgárháború kirobbanását követően kiterjesztette működési területét a szomszédos állam területének egy részére is. Létrehozta a Dzsabhat al-Nușra (Nușra Front) elnevezésű szervezetet, amellyel 2013. április 8-án Ajmán al-Zawáhíri – az al-Kaida Uszáma bin Láden örökébe lépett vezetője – akarata ellenére egyesült. Az új szervezet az Iraki és Levantei Iszlám Állam (ISIL) nevet kapta. A döntést al-Zawáhíri nem volt hajlandó elfogadni. A Nușra Frontra továbbra is az al-Kaida szíriai szárnyaként tekintett, az iraki csoport működését pedig kizárólag saját hazájára akarta korlátozni. Mivel erre al-Baghdádí nem volt hajlandó, és a megbékélési kísérletek sorra kudarcot vallottak, al-Zawáhíri 2014 februárjában minden hivatalos kapcsolatot megszakított az ISIL-lel. A bejelentés után a terrorszervezet megőrizte nevét és tovább növelte befolyását a két érintett államban. /.../ Az ISIL élén jelenleg al-Baghdádí, a muszlimok önjelölt vezetője áll, aki Muḥammad próféta utódként irányítja az Iszlám Államot. Munkáját egy tanácsadó testület segíti. Mindennapos ügyekkel nem foglalkozik, katonai parancsait és vallási fatwáit valamelyik személyes futárával juttatja el az érintettekhez...» (11-13. old.).

A bevezető és történeti fejezetek aligha hagynak kételyt azokban, akik a Közél-, Közép- és Távols-Kelet új típusú, a globalizálódó világban „hálózatosodó” szervezetrendszerit kívánják definíciókkal illetni. Az új terrorállami szerveződmód szinte alig nélkülozi az amerikaiak iraki

„Az új terrorállami szerveződmód szinte alig nélkülozi az amerikaiak iraki háborújában tapasztalatokat szerzett, katonai felsővezetői stallumba emelkedett, vagy onnan önként és új erők egyesítésének elszántságával távozó névtelen történelmi szereplők hatásának, kapcsolatrendszerének, képzettségi és alkalmazkodási stratégiáinak, kíméletlen törvénykezési gyakorlatának vagy megfélemlítési rutinjainak ismeret-hátterét.”

háborújában tapasztalatokat szerzett, katonai felsővezetői stallumba emelkedett, vagy onnan önként és új erők egyesítésének elszántságával távozó névtelen történelmi szereplők hatásának, kapcsolatrendszerének, képzettségi és alkalmazkodási stratégiáinak, kíméletlen törvénykezési gyakorlatának vagy megfélemlítési rutinjainak ismeret-hátterét. Ez a konfliktusokban edzett, a kortárs katonapolitikai és manipuláció-technikai felvértezett döntéshozó ma már az alkalmazott eszköztár kíméletlensége révén szinte magasabb vagy ismertebb presztízs-tőke megszerzésére volt predesztinált, s élt is evvel. «Az al-Imárával párhuzamosan egy háromfős háborús kabinet működik a hadműveletek koordinálására. Munkájukat nyolc tanács segíti: 1. pénzügyi (fegyver- és olajeladás), 2. vezetőségi (törvényalkotás, politikai alapelvek és irányvonal kidolgozása), 3. katonai (az állam védelme), 4. jogi (toborzás és döntés a kivégzésekről), 5. harcosokat támogató (külföldi harcosokat segítő), 6. biztonsági (belpolitika és a halálos ítéletek végrehajtása), 7. hírszerzési (információgyűjtés az állam ellenségeiről) és 8. média (tömegkommunikáció). Legvégül mindezekről függetlenül egy úgynevezett Súra Tanács is tevékenykedik – az Abú Arkán al-Ámiri által irányított testület felügyeli az erkölcsi és vallási szabályok betartatását a „kalifátus” területén, és ügyel arra, hogy az egyes kormányzók és bizottságok határozatai összhangban legyenek a szervezet saria-értelmezésével. Szintén ez a 9–11 fős, iszlám jogtudósok alkotta tanács engedélyezi és ellenőrzi a nagy figyelemmel kísért események lebonyolítását. Feltételezhető mindezek után, hogy egyebek közt az ő hatáskörükbe tartozik a nyugati túsok kivégzésére vonatkozó döntés meghozatala is. Befolyását jól érzékelteti, hogy hivatalosan al-Baghdádít is lemondathatja, amennyiben megítélése szerint a vezető politikája ellentétessé vált az „Iszlám Állam” vallási alapelveivel. Mivel azonban a tagok mindegyikét az „Iszlám Állam” vezetője személyesen nevezte ki posztjára, így ennek valószínűsége rendkívül csekély» (15-16. old.).

A terrorszervezet államiasított berendezkedése, fölépítésének módja és harcosainak irreguláris szervezettsége nemcsak szövetségesek és ellenfelek, alkalmazott (akár tömegpusztító) fegyverek és dezorganizáló hatástechnikák alkalmazására mutat hajlandóságot, hanem a „Kalifátus” mint kvázi-állam olyanféle működésmodokat is szimulál vagy menedzsel, amelyek a bevételi források fölött, az adminisztratív hivatalokra épülő kivitelezési technológiákban, a szociális szolgáltatásoktól a kisebbségpolitikai manőverekig bezáróan megannyi totális uralmi mezőt kézben tud tartani (13-60. old.). Nem pusztán vallásideológiai vagy államrezonális kérdés, hogy mind ezen „eredményességet” például a jazídi genocídium vagy más háborús bűntettek mintegy perfekt végrehajtására használja, terjeszkedésének ideológiája mellett a kegyetlenkedés látványos kivitelezés- és közlésmódját is beveti a totális megfélemlítés reményével. A fekete zászlós erőszak eluralkodása, az akár saját kiképzett híveikkel szembeni kérlelhetetlen leszámolás ideológiája, avagy a mindenhol és mindenkiel szembeni könyörtelen kivégzések elkövetése is azt a végcélt szolgálja, hogy a brutális videofelvételek révén világgá kürtölt legyőzhetetlenségi elvakultság egyetemes megfélemlítettséget sugározzon, s elkerülhetlenné tegye a bármely más állam vagy államok fölötti szervezet elleni „jogos” támadás ideológiai konstrukció-

jának fennmaradását. Erre és ennek hatására példa akár a keresztény és siita szent helyek, évezredes műemlékek elleni barbár megsemmisítési akciók sorozata, (helyi) újságírók vagy fogságba ejtett külföldiek látványos elpusztítása és ennek mediatizálása, nemzetközi gazdasági potenciál kiépítésével és a legmodernebb fegyver-arszénál megszerzésével összefüggő roppant sokféle akciója is (58-81. old.).

A második blokk mindennek 20. századi előzményeire, a „gyökerek” ismertetésére is kiterjed, felvázolva a radikalizálódás útját és az ideológiai előtörténet lépéseit az al-Kaida, a keresztények, a dzsihadista szalafita mozgalom, a Hamász-konfliktus és a szaúdi konfliktus lezajlásának, teológiai és rítusgyakorlati aspektusait, a terjeszkedés ideáját és taktikai megoldásait, a „franchise”-alapon terjeszkedő és az államasult, de más úton elinduló rendszerek közötti konfliktusokat, a „hitehagyott” rendszerek elleni végső megtorlás stratégiáját, az „isteni szuverenitás” világi kormányzatba illesztésének vagy a hitetlennek nyilvánítottak offenzív lerohanásának eszméit. «Az ISIL ideológiájának legfontosabb elemei az isteni szuverenitás világi kormányzatban való megvalósításának kötelezettsége (*hákimijja*), a más véleményen lévők hitetlennek nyilvánítása (*takfír*), az „Iszlám Állam” területére történő bevándorlás (*hidzsra*), és a kalifa által vezetett offenzív, területszerző dzsihád. Szélsőséges ideológiájuk a világot egymást kizáró kettőségekben írja le, amelynek fő elemei a jó és a rossz, a szabályos (*halál*) és a tiltott (*harám*), az isteni törvény (saría) és a hitetlenség (*kufir*), az iszlám területe (*dár al-iszlám*) és a meghódítandó terület (*dár al-harab*) szembeállításai. A 7. századi hagyományokra olyan súlyt fektetnek, amely hozzájuk képest a Koránt másodlagos forrássá redukálja. Különösen kedvelik azokat a történeteket,

„A második blokk mindennek 20. századi előzményeire, a 'gyökerek' ismertetésére is kiterjed, felvázolva a radikalizálódás útját és az ideológiai előtörténet lépéseit az al-Kaida, a keresztények, a dzsihadista szalafita mozgalom, a Hamász-konfliktus és a szaúdi konfliktus lezajlásának, teológiai és rítusgyakorlati aspektusait, a terjeszkedés ideáját és taktikai megoldásait, a 'franchise'-alapon terjeszkedő és az államasult, de más úton elinduló rendszerek közötti konfliktusokat, a 'hitehagyott' rendszerek elleni végső megtorlás stratégiáját, az 'isteni szuverenitás' világi kormányzatba illesztésének vagy a hitetlennek nyilvánítottak offenzív lerohanásának eszméit.”

amelyekben a vétségért halállal lakolt az elkövető. Az emberi élet számukra értéktelen, az iszlám „megtisztításának” és a világ meghódításának egyetlen módját, az erőszakot szorgalmazzák. A szervezet harca elsősorban a muszlim világ „megtisztítására” irányul, céljuk a hegemonia kialakítása, a vezető szerep megszerzése. Hivatkozásaiban az ISIL az iszlám elsődleges forrásaira hivatkozik, és a muszlim történelemből hoz precedenseket. Radikalizmusa sokak számára vonzóvá teszi, nem muszlim, európai háttérű fiatalok is csatlakoznak az ISIL-hez, míg az iszlám főáramlatának képviselői elzárkóznak tőle és elítélik. Ez egyértelművé teszi, hogy bár az ISIL az iszlám egy bizonyos – szélsőséges, radikális – olvasatában gyökerezik, ideológiája nem más, mint kétséges képzettségű, erőszakot propagáló vallásjogászok által gondosan megválogatott szövegek célhoz szabott értelmezése. A szervezet erejének korlátaival vezetői is tisztában vannak, s a felmerülő legitimitásproblémára két módon keresnek megoldást: ideológiájukban a Prófétaival és első követőivel való azonosulással, a történelmi múlt aktualizálásával – amely a 7. századi harci normákat az iszlám lényegeként tálalja –, gyakorlatukban pedig a folyamatos területszerzéssel és az iszlám nevében elkövetett szélsőséges erőszakkal» (148-149. old.).

Nem különb meglepetésekkel szolgál a harmadik, mintegy záró fejezet, melyben a kítűzött stratégiai célok elérésének (a 7. századi hagyományra hivatkozó értékrendszer dacára) a legmodernebb, 21. századi tömegmédia-technikák fölhasználási módja és eszköztára kerül terítékre, az „idők szavaként” a legjelentősebb terrorszervezetek mintáit követve elérni kívánt célok mentén: *„Ez a háború épp annyira ideológiai háború, mint fizikai. És amint a fizikai háborút a csataterén, az ideológiai háborút a médiában kell megvívni”* – szól a mottóképpen hangzó befolyásolás-ideológiai szlogen. Az „Iszlám Állam arcainak” professzionális effektekkel, minőségi médiával megjelenített, a világok összecsapását a kétségtelen győztes lélektani kontrasztjaiig tökéletesítő hatások az új, immár szakrálisan mediatizált világban való jelenlét mintázatában tündöklő harcosok világuralmát hirdetik, a brutalitások milliójében a kétségtelen üzeneteket nemcsak a fajtalan és vallástalan világegésznek, hanem a megfélemlíthető környezetnek, a szomszédos vagy távoli iszlám államok lakosságának címezik. De mert maguk a harcosok is a kor gyermekei..., «a hollywoodi akciófilmekben és a közlekedési baleseteket és erőszakos bűncselekményeket bemutató híradókon szocializálódott nyugati társadalmak hírfogyasztóinak magasabb ingerküszöbe szinte „igényli” az ilyen típusú tudósításokat, a média pedig – olykor kicsit még rá is játszva – kiszolgálja ezeket az igényeket: minél véresebb, annál jobb. Ez pedig tökéletesen beleillik az „Iszlám Állam”-nak a Nyugat megfélemlítését célzó kampányába» (183. old.). A high-tech médiadzsihád elsődleges célja a kor eltérő kultúráiban is a meglepő, másutt még nem látott, vagy épp a megszokásig ismert közlésmódok professzionális, saját célra kifejlesztett változatainak megvalósítása. «Az ISIL anyagait nézve már az első találkozáskor egy dolog biztosan szembetűnik: valahonnan ismerős részleteket vélünk felfedezni. Természetesen nem feltétlenül a képek vagy a filmek témájára, az adott jelenetekre kell gondolni, de a stílus, a megjelenés, az összhang kapcsán biztosan találkozunk korábban már látott elemekkel, ami természetesen nem a véletlen műve. Az „Iszlám Állam” erre szakosodott

médiaügynökségei, az al-Hayat Media Center, az al-Furqan és az al-Itisam, vagy más, őket támogató médiaközpontok, mint a Raqqa Media Center és az al-Ghuraba' Media hollywoodi filmekre, népszerű videojátékokra és nyugati vagy a Nyugaton is ismert hírügynökségek gyakorlatára hasonlító, azokat utánzó stílusú, képi világú és nyelvezetű anyagokat gyártanak» (176. old.).

S ha még netán maradt volna kérdésünk, ellenérzésünk, néhány érvünk vagy mentségünk arra, miért is kellene talán intenzívebben is odafigyelni – na, nem épp a hódító üzenetre, de legalább magára a jelenségre... – erre a szerzői kollektíva készséggel ad használati útmutatót a végtelenül gazdag jegyzetanyag és fejezetenkénti szakirodalmi forrásközlések mintegy összefoglalójaként: «A kötet az alcímében is szereplő hármas nézőpontból – a történet, az ideológia és a propaganda témaköreit vizsgálva – kívánta bemutatni és elemezni a magát önálló államisággal felruházó „Iszlám Állam” nevű terrorszervezetet. Természetesen létezhetnek más megközelítések, illetve eltérő súlypontok, azonban a szerzők azokat a szempontokat tartották a legfontosabbnak, amelyek meghatározó befolyással vannak a terrorszervezet jelenére és jövőjére, legfőképpen pedig azokat a területeket, ahol korábban nem ismert módszerek és eljárások jelentek meg. Ennek magyarázata az, hogy a fegyverek tárháza visszavonhatatlanul és végérvényesen kiegészült a harctevékenységet erősítő propagandagépezetet működtető különböző informatikai és telekommunikációs eszközökkel, hálózatokkal. Ez az immár többszörösen összetett harc csak hasonlóképpen összetett válaszlépésekkel vívható és nyerhető meg egy olyan ellenséggel szemben, mely számára nem létezik olyan áldozat, amit meg ne hozna „szent” célja érdekében. Az „Iszlám Állam” szóvivője, Abú Muḥammad al-‘Adnání al-Sámí egyik beszédében ezt mondta: „Meghalni győzelem. Ez az, amiben a titok rejlik. Olyan néppel harcoltok, amely sohasem győzhető le”. Ehhez a harchoz kíván segítséget nyújtani a könyv» (207. old.). ☀

Jegyzet

1 Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely – Kossuth Kiadó, Budapest, 2016. 256 oldal

SZOMÁLIA

ÁLLAMI ÖSSZEOMLÁS ÉS KONSZOLIDÁCIÓS KÍSÉRLETEK AFRIKA SZARVÁN

MARSAI VIKTOR – HETTYEY ANDRÁS

Szomália kapcsán mindenki hozzászólt a rossz hírekhez. Háború, kalózkodás, merényletek, robbantás, államkudarc, lázadók, iszlamisták, a „Nyugat” csődje – ezek azok a fogalmak, amelyeket a legtöbben ehhez a kelet-afrikai országhoz kapcsolnak.

De melyek azok az okok, amelyek ide vezettek, és hogyan élnek az emberek Afrika Szarván? Két fiatal kutató, Marsai Viktor és Hettyey András ezekre a kérdésekre igyekeznek választ találni ebben a kötetben. A könyv elsősorban a közelmúltra fókuszál, arra az 1991 óta eltelt mintegy húsz esztendőre, amelynek során Szomáliában nem létezett hatékony központi kormányzat. Az államkudarc éveiben politikusok mellett (és gyakran helyett) hadurak, lázadók, kalózok, mérsékelt iszlamisták és radikális terroristák vették át a főszerepet, de az események háttérében felsejlenek a saját érdekeik mentén politizáló környező országok, a sokáig elhibázott stratégiát követő Amerikai Egyesült Államok, az Európai Unió, és a jó szándékú, de hatástalan ENSZ is. A kötet a nehézségek ellenére óvatosan optimista az utóbbi két év fejleményeit látva, különösen az új szomáliai kormánnyal kapcsolatban, amelynek jó esélye van e tragikus sorsú ország stabilizálására.

A kötet célja, hogy a magyar olvasó egy olyan tudományos igényű ismeretterjesztő munkát kapjon a kezébe, amelynek segítségével egy átfogóbb, teljesebb képet kaphat az Afrika Szarván zajló eseményekről.